

УДК 371.3

*Марина Пелих,
викладач СІТ № 3
Харківської міської ради*

ВПЛИВ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА МІЦНІСТЬ ЗНАНЬ ШКОЛЯРІВ

У статті розглядаються інтерактивні технології навчання та їх вплив на міцність знань школярів. Висвітлено основні ідеї цих технологій та зазначається доцільність їх використання у навчально-виховному процесі учнів.

Ключові слова: інтерактивні технології, міцність знань, навчально-виховний процес.

В статье рассматриваются интерактивные технологии обучения и их влияние на силу знаний школьников. Освещены основные идеи этих технологий и указывается целесообразность их использования в учебно-воспитательном процессе учеников.

Ключевые слова: интерактивные технологии, сила знаний, учебно-воспитательный процесс.

The ideas of interactive technologies of studying and its influence on durability of pupils' knowledge are examined in the article. The main ideas of interactive technologies of studying are shown and its expediency of use in the process of pupils' studying is considered.

Key words: interactive technologies, strong knowledge, educational process.

Становлення демократичної та правової держави, інтеграція в європейське і світове співтовариство, нові погляди на роль і значимість навчання в освітянському просторі є неможливим без створення такої системи навчання, яка була б спроможна забезпечити освітні потреби кожного учня окремо відповідно до його нахилів, можливостей, здібностей та інтересів. Не можливо також досягти цього і без виховання та навчання школярів з міцно засвоєними знаннями, вміннями та навичками, бо сьогоднішні учні є запорукою завтрашнього дня, майбутнього суспільства і нації в цілому. Вони будуть творити історію нашої держави.

Сьогоднішня навчальна програма передбачає спрямування дій на активізацію навчальної діяльності, стимулювання пізнавальної активності та інтересу учнів, на мотивоване залучення учнів до навчання та ефективність засвоєння отриманих ними знань.

В останній час ми спостерігаємо посилення наукового інтересу до

проблеми впровадження та доцільності використання інтерактивних технологій навчання у навчально-виховний процес школярів. Цю проблему досліджували О. Пометун, І. Якіманська, О. Коротаєва, В. Петрова та інші. Вчені наголошують на тому, що дитину слід прийняти такою, яка вона вже є, з таким життям, яким вона вже живе, і включати у своє з нею спілкування її життя в усіх його проявах; цікавитися її життям і стати його співучасником. І це має відбуватися не тільки у вільний від уроків час, але й, у першу чергу, на уроках, де формуються життєво важливі для учнів цінності.

Мета статті – розкрити сутність впровадження інтерактивних технологій навчання, та визначити їх місце у сприянні міцності засвоєння знань школярів.

В процесі навчання поєднуються мовні здібності і мотиваційні установки. У ньому реалізуються особисті плани й наміри учнів, згідно з метою діяльності, емоційним ставленням до дійсності, сприйняття, осмислення й перетворення якої значною мірою визначаються організованим навчанням і суб'єктивним досвідом. Постає питання: як має бути організована діяльність вчителя, яка б забезпечувала наукове пізнання учнем дійсності, та глибоке засвоєння школярами цього пізнання? Поставлене питання є провідною проблемою дидактики.

Однією із найперспективніших ліній наукових досліджень в Україні в найближчий час має стати пошук, опрацювання та опанування тих технологій навчання, які будуть не просто нагромаджувати учнів знаннями, а й допоможуть їм ефективно та глибоко їх засвоїти. Для досягнення цієї мети необхідно переглянути певні педагогічні ідеї, принципи та погляди.

Ми працюємо в той час, коли свідомість та інтереси школярів змінюються, тому повинні бути змінені і педагогічні форми впливу на учня, який прагне перейти з позиції спостерігача і стати учасником співробітництва. Вчитель перестає бути тим, хто передає готові ідеї і перетворюється на помічника, метою якого є допомогти учневі подолати перешкоди у процесі навчання та створити умови, за яких би отримані знання надовго залишалися в пам'яті, і не стали мертвим вантажем.

На нашу думку одним із можливих шляхів реалізації цієї мети є використання інтерактивних (від англ. «interact», де «inter» – взаємний, «act» – діяти, з цього випливає, що інтерактивний – здатний до взаємодії, спілкування, діалогу) технологій навчання в середній загальноосвітній школі.

Багато нових методичних інновацій пов'язані сьогодні із застосуванням інтерактивних методів навчання. Інтерактивна діяльність учнів на уроках пропонує організацію і розвиток діалогічного спілкування, що веде до взаєморозуміння, взаємодії, спільного вирішення загальних, але важливих для кожного учня завдань. У ході діалогічного навчання діти

вчать критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу та відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими. Для цього на уроці організовується індивідуальна, парна і групова робота, застосовуються проектори, зорова наочність, рольові ігри, використовуються творчі роботи.

Інтерактивне навчання – спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчув би свою успішність, інтелектуальну спроможність, що дає школярам швидше та міцніше засвоїти навчальний матеріал [1, с. 9].

Суть інтерактивного навчання полягає у тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної активної взаємодії всіх учнів, як сильних, так і слабких. Сильні учні, а також особистості з високим рівнем контактності будуть проявляти вищу активність, ніж замкнуті і слабкі. Проте слід постійно «втягувати» їх в роботу, створювати ситуації успіху.

Необхідно цілеспрямовано організовувати для учнів навчальні ситуації, які спонукали б їх до інтеграції зусиль; створювали б навчальну атмосферу в класі. Слід звернути увагу на дозування своєї допомоги учням. Треба організовувати розв'язання нестандартних навчальних ситуацій і організувати таке дослідження задачі, яке сприймається учнем як власна ініціатива та розглядати педагогічну взаємодію як вплив реакції тих, хто навчається під керуванням педагога, зберігаючи свій науковий авторитет, допомагати учням не потрапляти під його залежність, яка скасовує їхню діяльність, а зберігати самостійність в інтелектуальній поведінці. Тільки методично правильне використання форм інтерактивного навчання у навчально-виховному процесі та його поєднання з іншими методами навчання сприяє міцнішому та глибшому засвоєнню навчального матеріалу.

Інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити відсоток засвоєння матеріалу. Результати досліджень, що були проведені американцями показують, що лекції дають 5 % засвоєння матеріалу, читання – 10 %, використання відео, аудіо – 10 %, використання наочності – 30 %, дискусійні групи – 50 %, практично через дію – 75 %.

Ці дані цілком підтверджуються дослідженнями сучасних психологів. Концентрація уваги є циклічною. У кожної людини є свої власні цикли. Наприкінці кожного циклу мозок має потребу в короткому відпочинку, щоб закріпити і переробити отриманий досвід та відновити свою працездатність. Тому слід влаштовувати паузи для відновлення працездатності мозку.

Час, потрібний учневі для переробки нової інформації, залежить як від складності матеріалу, так і від його індивідуальних особливостей. Якщо фаза концентрованого навчання триває від 10 до 15 хвилин, то переробка матеріалу займе від 2 до 5 хвилин. Сам цей період може бути

організований по-різному: обговорення навчального досвіду в групах, парах, складання таблиць, схем, планів, малюнків тощо. Тривалість інтенсивних занять для дітей 5–8 років – 5–7 хвилин, дітей 9–13 років – 8–12 хвилин, 14–18 років – 12–15 хвилин. Після цього має бути пауза. Мозок не тільки отримує інформацію, а й обробляє її. Наш мозок працює набагато краще, коли ми обговорюємо проблеми з іншими, ставимо запитання, виконуємо певні навчальні операції з матеріалом [3].

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, що вимагає активізації навчальних можливостей учня замість переказування абстрактної, «готової» інформації, відірваної від їхнього життя суспільного досвіду. Навчальний матеріал має захоплювати учнів, пробуджувати в них інтерес та мотивацію.

Використання інтерактивних технологій навчання у навчально-виховному процесі школярів не потребує значних фінансових затрат та хорошої матеріальної бази. Для результативності необхідна лише планованість його організації, доцільність використання на уроці та методично правильне застосування, тому інтерактивне навчання можна і необхідно застосовувати не тільки в сучасних навчальних закладах нового типу, а й у сільських школах.

Інтерактивне навчання – це навчання у спілкуванні, яке зберігає кінцеву мету і основний зміст освітнього процесу, але видозмінює форми з транслюючи на діалогові, які базуються на взаєморозумінні та взаємодії [2, с. 8].

Суть інтерактивного навчання полягає у тому, що навчальний процес організований таким чином, що практично всі учні залучені до пізнання нового, мають можливість дискутувати відповідно до того, що знають і думають.

Спільна діяльність учнів у процесі пізнання, засвоєння навчального матеріалу означає, що кожна дитина вносить свій особистий внесок, іде обмін знаннями, ідеями. І все це відбувається в атмосфері взаєморозуміння, взаємопідтримки, що дозволяє не тільки одержувати нові знання, але й розвиває пізнавальну діяльність, що сприяє ефективнішому та міцнішому засвоєнню отриманих знань.

Після отримання певної навчальної інформації, учні об'єднуються у групи чи пари для вирішення поставлених педагогом задач. Відбувається активізація практичної діяльності школярів, стимулюється їх пізнавальний інтерес. Учні займають тим, що їх захоплює. Коли школярі роблять те, що їм подобається, то навчальний матеріал засвоюється значно міцніше і ефективніше. Завдання вчителя полягає в тому, щоб організувати процес навчання таким чином, щоб він був цікавим як для учня, так і для самого педагога.

Школярі, котрим пояснилася навчальна задача, об'єднуються у групи для активного пошуку ефективного та раціонального розв'язання

поставленої проблеми. Обговорюється кожна думка, твердження кожної дитини не залишається поза увагою. Далі проходить підведення підсумків та презентація єдиного групового знаменника. У такій формі організації навчання задіяний кожен учень.

Процес дидактичної взаємодії часто виникає необхідність скорегувати раніше отримані школярами вміння та навички, привести їх у відповідність з новими особливостями матеріалу, що вивчається, сформулювати нові вміння. У таких випадках корегування вмінь, сформованих раніше, і формування нових стають предметом і змістом спільної діяльності вчителя й учнів.

Поставлена на розв'язання задача спонукає учня пригадати попередній вивчений матеріал, пов'язати його з новопреставленим, знайти взаємозв'язок між ними. Учень має припускати гіпотези та твердження щодо вирішення даної поставленої проблеми, порівнювати та співставляти їх з уже набутими знаннями, обумовлювати їх доцільність чи недоцільність, раціональність чи ірраціональність. Цікава постановка проблеми, яка зачіпає всі сфери життєдіяльності учня: емоційну, вольову, фізичну, інтелектуальну, розумову тощо, та пошук шляхів її ефективного вирішення надовго залишаються в пам'яті учнів і глибоко викарбується у їх свідомості. В результаті він зможе скористатися такими знаннями, які міцно засвоїлися, в будь-який момент, коли виникне така необхідність.

Процес навчання складається з діяльності вчителя (викладання) і діяльності учня (колективу учнів) (учіння) і має двобічний характер, тобто неможливий без їхньої дидактичної єдності, тому завдання педагога – вплинути на пам'ять школярів та вивчення ними осмислених знань.

З курсу психології ми знаємо, що цікава, яскрава інформація засвоюється набагато ефективніше і ніж великий за обсягом монотонний матеріал, що підкоряється учням при умові затрати значних вольових зусиль. Подібне опанування новою інформацією не є опорою міцних знань.

Слід пам'ятати, що використання інтерактивних технологій навчання не є самоціллю. Це лише засіб для досягнення тієї атмосфери в класі, яка найкраще буде сприяти співробітництву й доброзичливості, що відіграє не мало значну роль в навчально-виховному процесі.

Урок не повинен бути перевантаженим інтерактивною роботою. Слід поєднувати взаємонавчання з традиційними методами. Неможливо побудувати весь процес навчання виключно на інтерактивних методах. Це один з багатьох прийомів, які допомагають досягнути мети і приносять результат тільки в поєднанні з іншими методами навчання.

1. Підсумовуючи, необхідно зазначити, що інтерактивні технології навчання – цікавий перспективний напрямок педагогіки, який сприяє створенню ситуації психологічної єдності в класі, забезпечує можливості вивчення, засвоєння та закріплення знань та використання на практиці навчального матеріалу на будь-якому етапі його вивчення.

2. Інтерактивні технології навчання сприяють активізації пізнавальної діяльності, формуванню навичок і вмінь, створенню атмосфери співпраці, взаємодії. Ці технології надають широкі можливості особистісно-орієнтованому підходу до навчання кожного учня, формують свідому життєву позицію школярів. Шляхом використання певних технологій інтерактивного навчання забезпечується розвиток творчого потенціалу, краще засвоєння навчального матеріалу в комфортних умовах, стійкий інтерес до навчання.

3. Використання інтерактивних методик сприяє підвищенню мотивації учнів до навчання, інтересу до навчального предмету та своїх можливостей, придбанню практичних навичок використання теоретичного матеріалу, зумовлює організацію та розвиток ділового спілкування, яке веде до взаєморозуміння, вирішення спільних завдань.

Використання технологій навчання спонукає школярів до самоосвіти і самовдосконалення.

Є всі підстави передбачати, що інтерактивне навчання, як форма освітнього процесу, здатна стати тим фактором, який оптимізує структуру і зміст педагогічної взаємодії та є одним із ефективних засобів впливу на міцність знань школярів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пометун О.І. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
2. Коротаєва Е.В. Директор – учитель – ученик: пути взаимодействия. – М.: Сентябрь, 2000. – 120 с.
3. Палійчук Н.Й., Комісарова С.М. Основи сучасних технологій навчання (інтерактивне навчання). – Режим доступу: <http://cvoippo.edu.ua/>